

УТВЪРДИЛ:
КОСТА ПАПАЗОВ
ДИРЕКТОР

ПРОГРАМА
ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА ОТПАДАНЕТО НА УЧЕНИЦИ
ОТ ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА

Програма за превенция на ранното напускане на училище

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата програма за намаляване дела на преждевременно напусналите училище е в съответствие с целта на „Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 - 2020)“, „Стратегическата рамка на Национална програма за развитие на Република България: България 2020“, Национална стратегия за детето 2008 - 2018 г., Национална програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка (2006 - 2015 г.), Национална стратегия за младежта (2010 - 2020 г.), Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства на МОН и Национална стратегия за интеграция на ромите в Република България (2012 - 2020 г.), Закон за младежта, Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване до 2020 г.

Програмата е ориентирана към реализиране на мерки за постигане на целта „делът на преждевременно напусналите образователната система до 2020 г. да не надвишава 11%.

За целите на настоящата програма „отпадане от училище“ е отписването на ученик от училищна възраст преди завършване на последния клас, ако лицето не е записано в друго училище. Тя подкрепя ключовите мерки за превенция, интервенция и компенсиране на отпадането и на преждевременното напускане на училище.

Дейностите, заложи в Програмата допринасят за достигането на поставената цел в „Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 - 2020)“ „Осигуряване на равен достъп и подкрепа за развитие и приобщаване в системата на училищното образование на младежите като предпоставка за равноправно социално включване и пълноценна личностна реализация и участие в развитието на местните общности и страната.“ Те са ориентирани към:

- 1. Идентифициране на рисковите фактори за преждевременно напускане на ученици от училище.**
- 2. Анализ на влиянието на причини, водещи до непостъпване на ученици в първи клас и/или отпадане от училище.**
- 3. Причини за направените голям брой неизвинени отсъствия през миналата и през настоящата учебна година и липсата на мотивация за учене у учениците.**
- 4. Алтернативни форми на огромяване на лица, които не са постъпвали в училище или отпаднали.**
- 5. Форми и методи за работа с деца, застрашени от непостъпване или преждевременно отпадане от училище.**

ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА РИСКОВИТЕ ФАКТОРИ ЗА ПРЕЖДЕВРЕМЕННО НАПУСКАНЕ НА УЧЕНИЦИ ОТ УЧИЛИЩЕ

Рискови фактори:

- ✓ инициатива на институциите
- ✓ незаинтересованост на родителите,
- ✓ проблеми в семействата на учениците,
- ✓ слабо владеене и неразбиране на български език,
- ✓ слаб успех,
- ✓ интегрирането на децата от малцинствата сред техните съученици от мнозинството;
- ✓ неосъзната и ниска мотивация за учене,
- ✓ ограничени възможности за общуване между учители и родители,
- ✓ миграция на родителите и невъзможност да общуват с децата си,
- ✓ намалено време за подготвяне на уроците, игра, спорт и т.н.,

Програма за превенция на ранното напускане на училище

- ✓ здравословни проблеми, произтичащи от недोхранване и ниска хигиена,
- ✓ трудна адаптация към училищния живот.

АНАЛИЗ НА ВЛИЯНИЕТО НА ПРИЧИНИ, ВОДЕЩИ ДО НЕПОСТЪПВАНЕ НА УЧЕНИЦИ В ОСМИ КЛАС И/ ИЛИ ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ.

Причините за непостъпване на ученици в осми клас и/ или отпадане от училище, могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории.

Икономически причини:

Безработицата, ниските доходи, пониженият жизнен стандарт и бедността поставят децата в условия, водещи до повишен риск от отпадане от училище. В резултат на финансовите и икономически затруднения те са принудени да помагат на семействата си, което води до нарушаване на участието им в учебния процес. Друга икономическа причина е миграция на родителите. Често при миграция на родителите в Западна Европа децата остават в семействата на роднини, които не проявяват интерес към образованието. През последните години се засили и тенденцията родителите да вземат децата си в чужбина: за месеци, а често – и за години.

Социални причини:

Свързват се с родителска незаинтересованост, противоречия, конфликти, напрежение и кризи в семейството, отрицателно въздействие на домашната среда, функционална неграмотност или ниско образование на родителите, непълни семейства, деца и ученици в риск от извършване на противообществени прояви, ученици с поведение, което е трудно или е в конфликт със закона, домашно насилие, незачитане правото на избор на децата, налагането на строги наказания.

Образователни причини:

Недостатъчен обхват в началните училища, поради отсъствие на родителите от страната повишава рисковете при адаптирането им в гимназията. Образователните причини са свързани и с начина на оценяване, квалификацията на учителите за работа с деца в риск, навиците за учене, негативни нагласи на участниците в образователния процес и липсата на мотивация, качеството на учебниците. Големият брой отсъствия, липсата на достатъчно ефективна система за контрол върху начина на воденето и отчитането им, влошената дисциплина, насилието и агресията в училище, ниските образователни резултати са също вътрешни за училищните процеси.

Етнокултурни причини:

Това са специфичните етнически, религиозни и езикови измерения. Силно действащите вътрешногрупови норми и натискът на етнокултурните традиции сред уязвими етнически общности и групи предопределят специфичните причини за преждевременното напускане на училище: отсъствие на познавателна мотивация, ниска степен на готовност за училище, липсва мотивация на родителите за получаване на образование от децата им и др.

Институционални причини:

Като такива могат да се квалифицират недостатъчно координираният подход между различните служби и специалисти на национално, регионално, местно и училищно ниво за справяне с преждевременното напускане на училище; недостатъчно ефективният контрол върху управлението и функционирането на политиките за обхващане, задържане и реинтегриране на децата и учениците в образователната система.

Причини, свързани със здравния статус:

В контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование продължава тенденцията за интегриране на децата със специални образователни потребности в

Програма за превенция на ранното напускане на училище

общообразователните училища. Рисковете за преждевременното напускане на училище са свързани с недостатъчна подготовка на детските градини и училищата за приобщаване на тези деца. Тук се включват и всички фактори на материалната база, образователната среда, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят на изискванията за прилагане на принципите на приобщаващото образование.

ПРИЧИНИ ЗА НАПРАВЕНИТЕ ГОЛЯМ БРОЙ НЕИЗВИНЕНИ ОТСЪСТВИЯ ПРЕЗ МИНАЛАТА УЧЕБНА ГОДИНА И ЛИПСАТА НА МОТИВАЦИЯ ЗА УЧЕНЕ У УЧЕНИЦИТЕ.

Причините за нередовното посещение на учениците в училище са:

- ✓ учениците нямат необходимия родителски контрол,
- ✓ у учениците не се възпитава като ценност образованието,
- ✓ трудна адаптация на ромските деца към образователния процес и възпитателните дейности в училище.
- ✓ Повишава се демотивацията за завършване на средно образование сред ромската общност,
- ✓ увеличава се линията на бедност и безработица сред малцинствата,
- ✓ родителите и учениците разпознават основно правата си като малцинства и все по-трудно се адаптират към задълженията и отговорностите си. Злоупотребяват с малцинствени привилегии,
- ✓ липсва законодателна норма и гъвкавост при реинтеграцията на децата в риск или превенция за отпадането им от училище,
- ✓ лоши хигиенно-битови условия на живот и навици в семейството,
- ✓ привличане на учениците за работа в семейството, отглеждане на по-малки деца в семейството и възпрепятстване на посещението им в училище и други.

АЛТЕРНАТИВНИ ФОРМИ НА ОГРАМОТЯВАНЕ НА ЛИЦА, КОИТО НЕ СА ПОСТЪПИЛИ В УЧИЛИЩЕ ИЛИ ОТПАДНАЛИ.

Благодарение на дългогодишната работа на училищния персонал и подкрепата на местните институции и организации няма преждеременно отпаднали от училището подлежащи на задължително обучение ученици.

В процеса на обучение поставяме ученика в центъра на цялостната образователна и възпитателна дейност в училище. Всички класни и извънкласни дейности в училище се осъществяват с цел социализиране и приобщаване на учениците в социален риск.

ФОРМИ И МЕТОДИ ЗА РАБОТА С ДЕЦА, ПРЕЖДЕВРЕМЕННО ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ.

Работата на педагогическия персонал е свързана с различни (индивидуална, групова, колективна) форми за работа с децата и техните родители.

Използват се активни методи на обучение, като:

- Диалогична лекция с решаване на казуси
- Групова работа
- Работа на Ученически съвет в малки групи
- Екипно преподаване
- Ролеви игри
- Експеримент в реално време

Програма за превенция на ранното напускане на училище

Практикум

Симулации

II. ВИЗИЯ НА УЧИЛИЩЕТО:

Професионална гимназия по електротехника и електроника “Константин Фотинов”- град Бургас, е училище, в което се обучават над 500 ученици от VIII XII клас.

Настоящата Програма представлява преглед на текущото състояние на отпадането от училище и предлага някои възможни мерки за намаляване на риска от отпадане. Сред ромите и децата в неравностойно социално положение проблемът с отпадането от училище е особено остър, което рефлектира и върху цялостното образователно ниво.

III. ЦЕЛ И ПРИОРИТЕТИ

Превенция отпадането на учениците от училище и намаляване броя на безпричинните отсъствия чрез мотивиране на родителите за подкрепа на техните деца и ученици.

Специфични цели /краткосрочни/:

1. Разработване, изпълнение на цялостна и интегрирана училищна политика за повишаване обхвата в образователната система.
2. Идентифициране на рисковите фактори за преждевременното напускане на училище с оглед ограничаване на последиците от тях.
3. Насърчаване включването в образованието на рискови групи и развиване на приобщаващото образование.
4. Увеличаване на разнообразието и ефективността на механизмите и стимулите за включване в образование и обучение.
5. Приобщаване и приемане на родителите към образователния процес.
6. Повишена мотивация на родителите за по – високо лично образование и това на техните деца.

Специфични цели /дългосрочни/:

1. Осигуряване на равен достъп и подкрепа за развитие и приобщаване в системата на училищното образование на учениците, като предпоставка за равноправно социално включване и пълноценна личностна реализация и участие в развитието на местните общности и страната
2. Изграждане на широко публично доверие и подкрепа за политиките за превенция и намаляване на преждевременното напускане на училище.

Очаквани резултати:

- ✓ разработен механизъм от който да произтичат коригиращи действия съобразно потребностите на училището;
- ✓ подобрени съществуващите механизми и процедури за всеки конкретен случай на ученик в риск от преждеременно напускане на училище;
- ✓ повишен обхват училище чрез насърчаване на записването и редовното посещаване;
- ✓ подобрени резултати от обучението и осигуряване на подходяща образователна подкрепа за развитие на всеки ученик;
- ✓ повишаване участието на родители в училищния живот.

IV. МЕРКИ

За постигане на по-добра ефективност на интервенциите, училището ще прилага комплексен модел на работа, който обединява няколко основни подхода. Основните подходи могат да се прилагат в работата на извънкласните форми.

Програма за превенция на ранното напускане на училище

1. Осигуряване на позитивна образователна среда - училищен климат, атмосфера на взаимоотношения, управление.
2. Повишаване качеството на образованието като предпоставка за развитие на личността на всеки ученик и предотвратяване на преждевременното напускане на училище
3. Осигуряване на достъп до образование и повишаване на качеството на образованието за учениците от уязвими етнически общности и такива, чиито родители са в тежка финансова криза.
4. Достъп до качествено образование за деца и ученици със специални образователни Потребности.
5. Политики за интервенция на преждеременно напусналите училище.

V. ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗМЕРВАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

1. Обхват на учениците, подлежащи на училищно обучение.
2. Включване в училищното образование на лица, отпадали от образователната система.

VI. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

Проблем	Дейност за разрешаване на проблема	Очаквани резултати	Отг.	Срок
Броят на учителите, обучени за работа в мултикултурна среда е недостатъчен.	Обучение на учителите за работа в мултикултурна среда . Разширяване на екипа от учители за прилагане на интерактивните методи в учебния процес.	Мотивиране на учителите за работа по програмата.	Директор	30.06.17 г.
Родителите не знаят добре задълженията си спрямо училището. Трудовата миграция на родителите е честа причина за това децата да остават при роднини, които не проявяват интерес към образованието им.	В началото на учебната година родителите се запознават със задълженията си спрямо училището и удостоверяват, че са запознати, с декларация. По този начин ще се гарантира защитата на интересите на детето. Ще могат да бъдат отчетени спецификата на проблемите на децата и възможностите на семейството. В началото на всяка учебна година се изготвя списък на учениците за работа към МКППИМН. Тук се описват учениците, имената на техните родители и проявите на учениците. Изготвяне на график за дейността на Комисията за работа с родителите и обществеността		Директор	30.10.16 г.

Програма за превенция на ранното напускане на училище

<p>Учениците заминават зад граница с родителите си и като резултат или затрудняват завършването на учебната година, или прекъсват образованието си.</p>	<p>Организиране на допълнително обучение на учениците, с цел преодоляване на пропуските и завършване на учебната година. Изготвяне на профил на децата, застрашени от отпадане.</p>	<p>Намаляване броя на отпадналите ученици и тези с голям брой неизвинени отсъствия.</p>	<p>Директор</p>	<p>30. 06. 17 г.</p>
<p>Силно изразено усещане за ощетеност при голяма част от родителите – роми и тези в тежко материално положение.</p>	<p>Включване на родители и ученици в училищния живот, извън рамките на учебния процес</p>	<p>Утвърждаване на авторитета на учениците от ромски произход, както и на тези в неравностойно положение.</p>	<p>Класните ръководители</p>	<p>30. 06. 17 г.</p>
<p>Липсва достатъчна мотивация за учене у учениците.</p>	<p>Привличане на активните ученици в решаването на проблеми, като помагат на свои връстници (ученици наставници). Изготвяне на план за работа със застрашените ученици.</p>	<p>Увеличаване на броя ученици, които завършват средно образование.</p>	<p>Класните ръководители</p>	<p>30. 06. 17 г.</p>
<p>Неучастие на родителите в дейността на училището.</p>	<p>Включване на родители със специфични умения и таланти в областта на изкуствата или народните занаяти в организиране и осъществяване на различни дейности.</p>	<p>Повдигане и утвърждаване на авторитета на училището като институция. Удължаване времето на престой в училище на ученици от рисковите групи. Повишаване на успеха на учениците. Намаляване на отсъствията.</p>	<p>Класните ръководители</p>	<p>30. 06. 17 г.</p>

Програма за превенция на ранното напускане на училище

<p>Учениците постъпват в гимназията без изграден минимум на познанията от прогимназиалния етап на обучение. Някои от учениците не говорят добре официалния български език.</p>	<p>Разширяване броя на групите, работещи по проекти с цел осигуряване на условия за практикуването на езика в заредени с положителни емоции ситуации за преодоляване на езиковите бариери. Привличане на активни родители в ролята на медиатори, на партньори, за участие в мероприятия от календара на училището.</p>	<p>Преодоляване на езиковите бариери и повишаване на успеха на учениците.</p>	<p>Класните ръководители</p>	<p>30. 06. 17 г.</p>
<p>Прояви на етническа непоносимост в класове.</p>	<p>Организиране на специални фокусирани часове по различни учебни предмети, за да се обогати информираността на учениците по отношение на историята, бита и културата на учениците с различен етнос, като се подчертае приносът им в развитието на българското общество, култура и история.</p>	<p>Утвърждаване на авторитета на учениците от ромски произход, намалявали не на напрежението в класовете. Удължаване времето на престой в училище на ученици от ромски произход. Преодоляване на езиковите бариери и повишаване на успеха на учениците. Мотивиране на учениците и намаляване на отсъствията.</p>	<p>Класните ръководители</p>	<p>30. 06. 17 г.</p>
<p>Недостатъчно популяризиране на дейностите на училището, свързани с интеграцията на ромите.</p>	<p>Периодично представяне на дейностите на училището, свързани с интеграцията на ромите в училищните вестници, сайта на училището и регионалните вестници.</p>	<p>Популяризиране на дейностите на училището и насочване в положителна посока на общественото мнение.</p>	<p>Директора</p>	<p>30. 06. 17 г.</p>

Настоящата училищна програма за превенция на ранното отпадането от училище на ученици е приета на заседание на ПС на 12. 09. 2016 г. с Протокол № . Напредъкът по изпълнение на Програмата се отчита ежегодно до 14.09. пред Педагогическия съвет.